

Oponentský posudek magisterské práce

Židovská synagoga ve vztahu ke křesťanskému chrámu a modlitebně

Bc. Martina Ďurdovičová

Autorka se ve své práci pokouší o komplexní pojednání synagogální instituce a křesťanského kostela či modlitebny, a to především z pohledu historického. Nejprve se rozepisuje o genezi sakrálního prostoru v podobě chrámů ve starověkých kulturách, včetně tzv. biblického Izraele, nato se věnuje následnému rozvoji synagogální instituce v období Druhého Chrámu i po něm, a proměnám křesťanského sakrálního prostoru v průběhu staletí. Tento historický pohled se pojí s pojednáním relevantních liturgických nebo teologických otázek, jakým byl např. problém zobrazování v judaismu i křesťanství. Zajímavá je poslední kapitola, ve které se autorka v podstatě blíže dotýká vlastního tématu magisterské práce. Srovnává zde synagogu s křesťanským chrámem na příkladu architektonických rysů i prvků interiéru Staronové synagogy v Praze a farního kostela sv. Bartoloměje v Plzni. Navzdory odlišnosti obou sakrálních prostředí v mnoha aspektech, shledává autorka řadu podobností nejen architektonického rázu, nýbrž i v některých prvcích interiéru, které však mají různé významy vycházející z odlišných náboženských tradic judaismu a křesťanství.

Jakkoliv jsou závěry autorky správné, je otázkou zdali neměla být v práci viditelněji a rozsáhleji zdůrazněna podstatnější afinita mezi židovstvím a křesťanstvím, která má rovněž dosah pro pojetí sakrálního prostoru a formy veřejné bohoslužby u obou náboženství, a to navzdory jejich markantní odlišnosti. Jak židovství, tak křesťanství vycházejí z kulturního procesu, který Jan Assman nazývá přechodem od „rituální koherence“ ke „koherenci textové“. Tento přechod úzce souvisí s vyčleněním slova jako centrální formy organizace náboženského života, který se upíná k velkým zakládajícím textům a vytvořením institucí, jež prostřednictvím výkladu aktualizují smysl těchto textů. Takovou institucí se mimo jiné stala i synagoga s četbou oddílů Tóry, haftarot a pronášení drašot. Tak tomu patrně ještě v jeruzalémském Chrámu nebylo. Jak píše švýcarský badatel o židovství Druhého Chrámu, Beat Zuber: „V jeruzalémském Chrámu se na sklonku jeho existence poráželo, obětovalo a prováděl se další kultický tyjátr, nebylo zde však místa pro zvěstování Božího slova pěkně po „evangelicku“ z kazatelny zbožně naslouchajícímu publiku“. Křesťanství tuto

proměnu kulturní koherence zvnitřnilo jako součást svého původu v židovství Druhého Chrámu a navzdory vlastnímu vývoji a metamorfózám v následujících staletích, si tento moment ústřednosti „slova“ trvale podrželo. Navíc, raně-křesťanský „domus ecclesiae“ měl jistě k synagogálnímu prostředí stále ještě hodně blízko. Co se týče následujícího vývoje, během něhož se obě náboženské tradice stále více od sebe vzdalují, i takový předmět, jakým je tabernákulum v římskokatolickém chrámu, které shodou okolností nachází svůj vzor v biblickém Stánku úmluvy, nepředstavuje pouhou schránku uchovávající magický pokrm v podobě hostií, resp. monstrance, nýbrž symbolicky Krista právě jako vtělené Boží slovo (Logos).

Nepochybným přínosem by rovněž bylo, kdyby autorka se více pozastavila nad adaptací a metamorfózou jeruzalémského chrámového kultu v křesťanské liturgii i sakrální architektuře, podobně jako takovou metamorfózu popsala ve spojitosti s židovským náboženstvím po roce 70 o.l. Je známo, že někteří církevní učitelé a otcové, jako např. Eusebius nebo Basil Veliký, se pokoušeli o ukotvení nebo přinejmenším zpětné odůvodnění řady prvků křesťanské liturgie v biblickém chrámovém kultu.

Uvedená magisterská práce je napsaná vytříbeným stylem a celkově působí uspořádaně. Určitým nedostatkem je nedostatek opory v zahraniční literatuře, která by práci jistě více obohatila.

Práci hodnotím známkou „**velmi dobře**“ (2) a jednoznačně ji doporučuji k obhajobě.

V Praze, 6. září 2007

Mgr. David Biernot, Th.D.

